

REGELVERK FOR FENOTYPETESTING AV KJØTTFE I NORGE

Versjon 23

Testomgangen 2021-2022

TYR

Hamar, 23.04.2021

Endringer i kursiv / gjennomgått i Avlsrådet sak 01-2015 (telefonmøte 21.04) med unntak av pkt 1. Styret gjorde vedtak i sak 47-2015 i pkt 11, samt pkt 12.2.2 og nytt pkt 12.2., og tilføyelser i pkt 1. og pkt 10. – 20.05.2015 – Sak 13-2015 Avlsrådet. Vedtak styret i sak 59-2015. Sak 35 2016. Sak 37 2017, sak 28 2018, sak 39-2019, sak 68-2019, sak 81-2019, sak 30-2020, sak 58-2021

Innholdsfortegnelse

1	Fenotypetestens formål.....	3
2	Aktuelle testkandidater.....	3
3	Påmelding.....	4
4	Besiktigelse og uttak til test.....	5
5	Forberedelse før inntransport.....	5
5.1	Uttak til test.....	5
5.2	Forbehold.....	6
5.3	Klargjøring.....	6
6	Inntransport.....	6
7	Ankomst.....	7
7.1	Registreringer.....	7
7.2	Tilvenningsperiode.....	7
7.3	Helsekontroll og vaksineringer.....	7
8	Testregime.....	7
9	Registreringer.....	8
9.1	Lineær kåring.....	11
10	Uttak etter endt test.....	11
11	Bonuser.....	13
11.1	Elitebonus.....	13
12	Eierskap.....	13
12.1	Selge oxen til TYR.....	13
12.2	Eie oxen selv.....	13
12.2.1	Veterinære pålegg.....	13
12.2.2	Forsikring.....	13
12.2.3	Avlereide okser og auksjon.....	14
12.2.4	Auksjonsgodkjente okser.....	15
13.1	Vedlegg 1.....	15

1 Fenotypetestens formål

Fenotypetesten er et organisert avlstiltak i TYRs nasjonale avlsarbeid på kjøttfe. Okser av raser med nasjonalt avlsarbeid settes under så like miljøforhold som mulig for å avdekke hva ved dyrs prestasjoner som skyldes dets gener for egenskapen.

Fenotypetesten er ett av flere organiserte tiltak i det norske avlsarbeidet på kjøttfe. De egenskapene TYR anser som de viktigste for en sunn og vellykket kjøttfeavl blir inkludert i de avlstiltakene det er mulig å registrere egenskapen.

I fenotypetesten skal det legges til grunn slike prioriteringer:

1. Dyrets evne til grovfôropptakskapasitet og grovfôrutnyttelse.
2. Funksjonelt eksteriør, slakteegenskaper, tilvekst og lynne.

Egenskaper som kalvingsevne, fødselsforløp og moregenskaper er tatt hensyn til før uttaket til Fenotypetesten.

Fenotypetestens primære formål er å gi et best mulig grunnlag for uttak av seminokser som passer best inn i TYRs avlsmål for de ulike rasene. Som et biprodukt av avlstiltaket blir alle okser som tilfredsstillende minstekrav til å være et godt avlsdyr gjort tilgjengelig for naturlig bedekning. Disse "avlsgodkjente oksene" vil bidra med avlsmessig framgang for norsk kjøttfe da okser tatt ut til fenotypetest skal være bedre avlsdyr enn en gjennomsnittlig avlsokse. De "avlsgodkjente oksene" blir gjort tilgjengelig gjennom en auksjon etter endt testomgang.

Ut over å være et nasjonalt avlstiltak er Staur et viktig samlingspunkt, utstillingsvindu og motivasjonsfaktor for næringen. Deltagelse i test har stor betydning for TYR, markedsføringen av næringen, rasene og de enkelte avlsbesetningene.

2 Aktuelle testkandidater

Følgende krav må være oppfylt for at en oksekalv skal vurderes for test:

Krav	Beskrivelse
Rase	Oksekalven må være stambokførbar av en av rasene med nasjonalt avlsarbeid.
Fødselsdato	Oksekalven må være født mellom 21. desember 2020 og 31. mars 2021.
Registrering i Storfekjøttkontrollen	Oksekalven må være innrapportert i Storfekjøttkontrollen innen gjeldende frister. Antatt avstamning, fødselsvekt, fødselsforløp må være innrapportert før avlsverdiregningen i april.
Fødselsforløp	Oksekalven skal være normalt/lett født. Flere raselag har satt nedre grense for indeks på egenskapen. Se vedlegg 1.
Fødselsvekt	Oksekalven skal ikke ha for høy avlsverdi for "Vekstegenskaper, vekt ved 0 dagers alder". Flere raselag har øvre grense for korrigert fødselsvekt og avlsverdi for fødselsvekt. Se vedlegg 1.
Interessant avstamning	Før hver insemineringssesong lages oversikt over hvilke okser det ønskes sønner etter inn til fenotypetest. Avkom etter anbefalte fedre (og eventuelt anbefalte kombinasjoner) vil bli prioritert inn til test. Oversikten over anbefalte fedre gjøres kjent i siste års oksekatalog.

Stambokførbarhet	Kalvens far må være stambokført og mor må være stambokført eller stambokførbar. Ikke stambokførte mødre født før 01.01.2011 vil automatisk bli stambokført for oppdretters regning hvis oksekalven blir tatt ut til test, mens ikke stambokførte mødre født etter 31.12.2010 må være stambokført før oxen tas ut til test.
Korrekt avstamning	Innrapportert avstamning må bekreftes gjennom avstammingskontroll. Kostnader knyttet til avstammingskontroll belastes oppdretter av oksekalven.
Distruptive mutasjoner på mh-genet	Kalver fra rasen Charolais og Limousin skal være testet og fri for Q204X og nt821.
BH2	<i>Simmentalkalver skal være testet og fri for BH2</i>
RPI	<i>Simmentalkalver som tas ut til test skal testes og ha kjent status for RP1</i>
Hypotrichosis	Herefordkalver med fedre som er dokumentert å være heterozygote for hypotrichosis skal være testet og fri for hypotrichosis.
Ataksi	Charolais okser som tas ut til fenotypetest skal testes og ha kjent status for ataksi.
Avlsverdier	Oksekalven bør ha interessante/gode avlsverdier.
Besetningens helsestatus	Besetningen skal ikke være pålagt restriksjoner av helsemessig karakter eller ha levendeimporterte (født i utlandet) dyr i besetningen. Benyttet utenlandskprodusert sæd eller embryo fem siste år skal ha overholdt KOORIMPs krav til dokumentasjon. Besetningens status for BRSV og BCoV oppgis ved påmelding. Dette påvirker ikke om kalven blir uttatt eller ikke. Dette er viktig informasjon med hensyn til rekkefølge i besøk ved besiktigelse og eventuell rekkefølge ved inntransport til Staur.
Kontakt med andre dyreslag	Oksekalver er ikke aktuelle for test dersom det er geit i samme dyrehold eller på samme produsentnummer da kontakt med geit kan gi positive reagerter for paratuberkulose.
Medlemskap	Innsetter må være medlem i TYR og respektive raselag.
Eventuelle særtilleggskrav	Det vises til raselagets egen avlsplan for eventuelle tilleggskrav.

3 Påmelding

Påmelding gjøres av den enkelte oppdretter gjennom bestilling i Storfekjøttkontrollen innen 9. mai 2021 Ved påmelding skal det sendes inn hårprøve av oksekalven for avstammingskontroll, samt skjema for avstammingskontroll der det står avmerket at saken gjelder "mulig testokse". Dersom det ikke er lagret biologisk materiale av mor eller far skal dette også sendes inn ved påmelding. Oppdretter kan reservere seg mot stambokføring av oxen dersom den ikke blir tatt ut til test. Oppdretter betaler da bare for avstammingskontrollen Hårprøver må være registrert hos BioBank senest 2 uker etter påmeldingsfristen.

4 Besiktigelse og uttak til test

Etter endt påmelding til fenotypetest utarbeider TYRs administrasjon en prioritert innstilling på hvilke okser som skal besiktiges med utgangspunkt i kriteriene satt i avlsplanene samt aktuelle regelverk om hvilke okser som skal tas ut til fenotypetest. Innstillingen sendes til hvert raselag. Har avlsutvalget innvendinger til TYR sitt forslag kommer avlsutvalget med skriftlig tilbakemeldinger som deretter drøftes i et telefonmøte mellom avlsutvalget og TYR. Hvilke kalver som til slutt er aktuelle for besiktigelse bestemmes av TYR.

Besiktigelse av aktuelle testkalver gjøres av personer som har kompetanse for dette. De skal ha deltatt på kurs i regi av TYR for uttak av testkalver. Ved besiktigelse skal kalven stå på fast underlag og være veid på vekt.

For hvert uttak av de tre puljene setter TYR opp en innstilling til hvilke kalver som skal tas ut. De forskjellige raselag orienteres og kan komme med skriftlig innspill som deretter drøftes i et telefonmøte mellom avlsutvalget og TYR. Uenighet mellom TYR og avlsutvalget tas til avlsrådet der representanter fra nasjonalt avlsprogram deltar.

Oksene blir kjørt inn til Staur i tre puljer, alder ved besiktigelse vil derfor variere noe. For testomgangen 2021-2022 gjelder følgende dato for uttak til test:

Pulje	Fødselsdato	Dato for uttak
Pulje I	21.12.2020-30.01.2021	05.07.2021
Pulje II	31.01.2021-27.02.2021	06.08.2021
Pulje III	28.02.2021-31.03.2021	06.09.2021

Målsettingen er at hovedtyngden av uttaket skal skje i pulje I (70%) og resten i pulje II. Pulje III blir da på sikt en reservepulje.

Kalver med fødselsdato innen aktuelt intervall skal være besiktiget før "Dato for uttak" for å være aktuell for test.

Alle som har meldt på dyr til test får tilbakemelding om oxen(e) blir tatt ut til test eller ikke. Det er mulig å følge uttaket på TYRs hjemmesider www.tyr.no

5 Forberedelse før inntransport

5.1 Uttak til test

Oppdretter får tilsendt informasjon fra TYR med info om oxen er tatt ut eller ikke. Brevet til oppdrettere med uttatte okser inneholder informasjon om veien videre, samt veterinær helseattest, skjema for eierskap og vekt, samt kontrakt dersom oxen skal være eid av oppdretter. Oksen skal være veid før papirene sendes inn, og lagt inn i Storfekjøttkontrollen med vekt. Veterinær helseattest av testokse - skal fylles ut av veterinær og returneres til TYR. Kostnader knyttet til veterinær helseattest er oppdretters ansvar.

Veterinær helseattest, skjema for eierskap og vekt og eventuell kontrakt for avlereid okse skal returneres til TYR i følgende uker:

Pulje	Innsending av skjemaer til TYR
Pulje I	<i>Senest tirsdag 20.juli i uke 29</i>
Pulje II	<i>Senest tirsdag 24.august i uke 34</i>
Pulje III	<i>Senest tirsdag 21.august i uke 38</i>

5.2 Forbehold

Det tas forbehold om at det kan bryte ut sjukdommer i Norge etter at regelverket er vedtatt og som krever mer testing av aktuelle testokser.

Om ikke raselagene klarer å fylle sine testplasser, eller gir fra seg disse testplassene i god tid, må raselaget dekke kostnadene med den/de tomme testplassen(e). Det skal gis beskjed om eventuelle endringer senest 1 uke før pulje 2 blir tatt ut.

5.3 Klargjøring

Oksen skal være avvendt og tilvendt kraftfôr. Avvenningsvekten skal rapporteres inn i Storfekjøttkontrollen av oppdretter. Oksen skal være øremerket etter forskriften og klippet under buken, langs ryggen og på lårene. Dersom oksen ikke er klippet som angitt må dette gjøres på Staur. Produsenter som ikke klipper oksen må betale full testavgift, dvs. 24 000 kroner. For okser solgt til TYR vil det bli trukket tilsvarende beløp i oppgjøret.

Okser med hornanlegg skal avhornes innen gjeldende frister. Ikke avhorna eller for dårlig avhorna okser skal ikke sendes til Staur. Disse vil ikke bli satt inn i test, men slaktes.

6 Inntransport

Testoksene blir kjørt inn i tre puljer med fire ukers mellomrom ut fra oksens fødselsdato. Ingen okser forlater gården hvis en eller flere av følgende punkter ikke er i orden; godkjent veterinær helseattest, status for BRSV og BCoV, bekreftelse av at innrapportert avstamning er korrekt, testetsvar på aktuelle gentestereg eventuell signert avtale for avlereid okse skal være innsendt.

Tidspunkt for innkjøring av okser i 2021 er følgende:

Pulje	Innkjøringsuke
<i>Pulje I</i>	<i>Uke 30</i>
<i>Pulje II</i>	<i>Uke 35</i>
<i>Pulje III</i>	<i>Uke 39</i>

TYR organiserer inntransporten av okser. Oppdretter vil bli varslet om tidspunkt for henting et par dager før.

7 Ankomst

7.1 Registreringer

Ved ankomst Staur blir det kontrollert at korrekt okse har ankommet. Oksen blir øremerket med oksens bruksnummer på Staur.

Okser som er langt unna raselagets minstekrav til vekt eller som har vesentlige avvik ved veterinærkontrollen uka etter ankomst til teststasjonen vil bli slaktet hos Nortura. Avgjørelsen fattes av TYR i samråd med raselagets avlsutvalg. Slakteoppgjør tilfaller oppdretter av oksen uavhengig av eierskap. Oppdretter må betale 10.000 kroner for okser kjørt inn til stasjonen og som ikke blir satt inn i test.

Oppdrettere må betale full testavgift, dvs. 24 000 kroner dersom okser innrapportert som kollet eller med nyvler i ettertid viser seg å være avhornede okser. Dersom okser med nyvler er avhornet, må det dokumenteres at oksen hadde nyvler.

7.2 Tilvenningsperiode

Oksene skal ha en tilvenningsperiode på stasjonen for å venne seg til miljøet (dyr, fôr og smittepress). I tilvenningsperioden vil oksene få aktuelle vaksiner. Okser som ankommer tom stasjon skal ha minst to ukers tilvenningstid på stasjonen før de begynner i test. Øvrige okser skal ha minst fire ukers tilvenningstid på stasjonen.

7.3 Helsekontroll og vaksineringer

I tilvenningsperioden blir følgende helsekontroller og behandlinger utført av veterinær:

- Snyltebehandling
- Vaksinasjon mot ringorm
- Vaksinasjon mot smittsomme luftveissjukdommer
- Innlegging av magnet mot kvast

8 Testregime

	Beskrivelse	Kommentar
Tidspunkt for teststart	Første torsdag etter 230 dagers alder	
Testlengde	147 dager	
Grovfôrtildeling	Etter appetitt	Utfôring med TKS feed robot
Kraftfôrtype, -nivå og -mengde	Fastsettes med bakgrunn i grovfôranalyse og vedtatte regler av TYRs avlsråd mai 2015.	Fastsettes i samarbeid mellom TYRs administrasjon, Felleskjøpet Fôrutvikling og raselagets avlsutvalg.

9 Registreringer

Følgende registreringer blir gjort på fenotypeteststasjonen:

Tidspunkt for registrering	Registrering	Egenskap	Enhet	Beskrivelse
Ved ankomst	Korrekt ID	Identifikasjon	Oppr.nr.	Kontroll av at korrekt dyr har ankommet stasjonen.
	Oppdretters forarbeid	Klipping	Ja/Nei	Om oxen var klipt under buk, langs rygg og på lår
		Avhorning	Ja/Nei	Om oxen var tilfredsstillende avhornet hvis hornanlegg
		Almenntilstand	Ok / ikke ok	Om oxen viste god almenntilstand ved ankomst
		Lynne	Ok / ikke ok	Vurdering av oksens lynne
	Vekt	Oksens vekt	Kg	Dyrets første registrerte vekt på stasjonen
Tilvenningsperioden	Sjukdomskontroll	Veterinær helsesjekk		
Ved teststart	Startvekt	Oksens vekt	Kg	Gjennomsnitt av vekt på teststartdagen, dagen før og dagen etter
Kontinuerlig i løpet av testen	Vekt	Oksens vekt	Kg	Brukes for mellomregninger til informasjon for å følge dyrene underveis i testen
	Kraftfôropptak	Mengde opptatt kraftfôr	Kg	
		Ant. FEm opptatt kraftfôr	FEm	Ant. kg kraftfôr * 0,93
	Grovfôropptak	Mengde opptatt grovfôr	Kg	
		Ant. FEm opptatt grovfôr	FEm	Ant. kg grovfôr delt på forholdstallet "kg fôr per FEm" fra fôranalysen
	Ved testslutt	Sluttvekt		Kg
Vurdering av klauver		Klauvvekst	mm	Klauvvekst
		Avvik		Koder

				tas av alle klauvene til alle testkandidatene.	
Ved 12-13 måneders alder	Lineær kåring	Hornstatus		Beskrivelse av dyrets hornstatus	
		Hold		Beskrivelse av dyrets hold	
		Kroppsferge		Beskrivelse av dyrets kroppsferge	
		Kropp	Overlinje	Poeng	Fra 1 (svai) til 9 (krum)
			Størrelse	Poeng	Fra 1 (liten) til 9 (stor)
			Krysshelning	Poeng	Fra 1 (vipp) til 9 (hellende)
			Krysslengde	Poeng	Fra 1 (kort) til 9 (lang)
			Kryssbredde	Poeng	Fra 1 (smal) til 9 (bred)
			Knokkelbygning	Poeng	Fra 1 (fin) til 9 (grov)
		Muskel	Bredde av bog	Poeng	Fra 1 (smal) til 9 (bred)
			Brystdybde	Poeng	Fra 1 (grunn) til 9 (dyp)
			Kam	Poeng	Fra 1 (smal) til 9 (bred)
			Lend	Poeng	Fra 1 (smal) til 9 (bred)
			Lårbredde	Poeng	Fra 1 (smal) til 9 (bred)
			Innerlår	Poeng	Fra 1 (manglende) til 9 (fyldig)
			Lårdybde	Poeng	Fra 1 (grunn) til 9 (dyp)
			Lårfylde	Poeng	Fra 1 (kort) til 9 (lang)
		Bein	Hasevinkel	Poeng	Fra 1 (rett) til 9 (kroket)
			Kodevinkel	Poeng	Fra 1 (myk) til 9 (steil)
			Hasestilling	Poeng	Fra 1 (kuhaset) til 9 (hjulbeint)
			Forstilling	Poeng	Fra 1 (utoverdreid) til 9 (parallell)
			Klauvsymmetri	Poeng	Fra 1 (større innerklauv) til 9 (større ytterklauv)
			Klauvvegg	Poeng	Fra 1 (bratte klauvvegger) til 9 (sterkt utgående klauver)

			Klauvform	Poeng	Fra 1 (sprikende klauver) til 9 (sakseklauver)
		Helhet		Poeng	Fra 1 (uharmonisk) til 9 (harmonisk)
		Avvikskoder		Kode	Eget kodesystem for ulike avvik
Ultralydmåling		Ryggmuskeldybde		cm	Tykkelse på ryggmuskel
		Fettdybde		cm	Tykkelse på fettrand
		Dobbel fettrand?		Ja/Nei	Om dyret har dobbel fettrand
		Intramuskulært fett		%	Mengde intramuskulært fett
		Levendevekt		Kg	
		Dato for ultralydmåling		Dato	
	Vitale mål		Brystomfang		cm
		Krysshøyde		cm	
		Omdreier		cm	
		Mankehøyde		cm	
		Hoftebredde		cm	
		Krysslengde		cm	
		Testikkelomkrets <i>(Krav til minstemål vedtatt i avlsrådet sak 23-2018)</i>		cm	<i>Minstemål: Limousin: 29 cm Hereford: 30 cm Angus: 31 cm Charolais 31 cm Simmental: 32 cm</i>
		Brystdybde		cm	
		Setebeinshøyde		cm	
		Dato for vitale mål		Dato	
Klauvskjæring		Lengde på framkant av klauv og såle t.o.m. bakkant (alle bein) før og etter skjæring.		mm	
		For okser som utgår pga dårlige bein/klauver; Bilde av beinstilling (foran og bak) når oxen ikke er fiksert før klauvskjæring		Bilde	
		Bilde av klauv (under) før klauvskjæring (alle bein)		Bilde	
		Dato for klauvskjæring		Dato	

9.1 Lineær kåring

Raselagene har vedtatt optimum for de ulike egenskapene for den enkelte rase. De er som følger:

	KROPP						MUSKELFYLDE								BEIN						Helhet	
	Overlinje	Størrelse	Krysshelning	Krysslengde	Kryssbredde	Knokkelbygning	Bredde av bog	Brystdybde	Kam	Lend	Lårbredde	Innerår	Lårdybde	Lårfyde	Hasevinkel	Kodevinkel	Hasestilling	Forstilling	Klaussymmetri	Klauvvegg		Klaavform
Aberdeen Angus	5	7	7	9	8	3	7	9	9	9	8	9	9	9	6	5	8	8	5	6	5	9
Charolais	5	7	6	9	8	5	6	6	8	8	8	8	9	8	5	5	7	8	5	6	5	9
Hereford	5	7	5	9	9	5	7	7	9	9	9	9	9	9	6	5	7	8	5	6	5	9
Limousin	5	7	6	9	8	3	7	7	8	8	8	9	9	8	4	6	8	9	5	6	5	9
Simmental	6	8	5	9	8	5	6	7	9	9	8	9	9	9	4	7	8	8	5	6	5	9

Ut fra differansene mellom dyrets poeng og rasens optimumpoeng fastsettes gruppepoeng for henholdsvis "Kropp", "Muskel" og "Bein". Disse tre settes videre sammen til samlesummen "Helhet". Gjennomsnitt 80 poeng for hver rase for de fire kategoriene. Poeng over 80 er bedre enn rasemiddelet, mens poeng under 80 er dårligere enn rasemiddelet.

10 Uttak etter endt test

Det arrangeres Avlsutvalget dag på Staur før endelig innstilling lages av TYR.

TYR utarbeider en innstilling på kategoriene, semin, reserve og auksjonsgodkjent for alle testkandidater etter endt test. Dette gjøres ut ifra fenotypetestresultat, avlsverdier og kriterier i TYRs overordnede dokumenter og raselagenes avlsplaner. Innstillingen sendes til avlsutvalget i raselaget for innspill og diskusjon, senest 5 dager før uttak.

Har raselaget innspill til innstillingen leveres dette skriftlig og diskuteres i et telefonmøte. 48 timer før endelig uttaksmøte skal alle innstillinger sendes til et Testutvalg bestående av Team Avl, en representant fra hvert raselag med nasjonal avl og en representant fra styret i TYR. Testutvalget møtes på teststasjonen for å gjøre endelig uttak på alle kategorier for alle raser.

TYR har enerett til å bestemme hvilke raser og hvor mange okser som skal tas ut til produksjon av hanndyrceller. Dette bestemmes ut ifra markedets behov og økonomiske konsekvenser. TYR innstiller ovenfor raselagenes avlsutvalg hvilken okse som tas ut for produksjon av hanndyrceller i innstillingen til uttak etter endt fenotypetest.

Som utgangspunkt for utvelgelsen ligger Rangtallet som er satt sammen av flere egenskaper. Se tabell nedenfor. I tillegg til Rangtall skal det og vektlegges moregenskaper, 0 dagers vekt og fødselsforløp.

Egenskaper som inngår i uttaket etter endt test (vektlegging av Rangtallet):

Egenskap	Beskrivelse	Vektlegging (i %)				
		Aberdeen Angus	Charolais	Hereford	Limousin	Simmental
Tilvekst	Gjennomsnittlig daglig tilvekst i testperioden (g/dag)	15	30	15	15	25
Grovfôropptak	Gjennomsnittlig daglig grovfôropptak i testperioden (FEm/dag)	25	15	25	25	15
Fôrutnytting	Fôrforbruk per kilo tilvekst i testperioden, korrigert for ulikt vedlikeholdsbehov *	27,5	25	25	35	25
Eksteriør	Samlepoenget "Helhet" fra lineær kåring	10	15	15	15	15
Ryggmuskeldybde	Størrelse på ryggmuskel	10	10	10	10	15
Marmorering	% intramuskulært fett i ryggmuskelen	12,5	5	10		5
Fettdybde	Tykkelse på fettrand	0		0		

$$* = \frac{(\text{totalt antall FEm kraftfôr og grovfôr i test}) - (0,8 * 0,0424 * (\text{gjennomsnittlig kroppsvekt})^{0,75})}{(\text{antall kilo tilvekst i test})}$$

Rangtallet brukes som utgangspunkt for rangeringen. Slektskap, eksteriørmessige skavanker, negativt avvikende lynne eller negativ utvikling i avlsverdier kan gi omrangering i forhold til Rangtall.

Alle raser må okser oppnå minst karakteren 7 i Helhet i lineær kåring for å bli seminokse.

Antallet seminokser per rase fastsettes slik at en sikrer store nok avkomsgupper bak hver okse.

10.1 Okser til seminproduksjon av kjønnsseparerte hanndyrceller

Okser som blir uttatt for produksjon av kjønnsseparert semin av hanndyrceller kjøpes av TYR dersom de er avlereide. Disse blir ikke frambudt på auksjonen etter endt fenotypetest. En okse kan bli uttatt både som ordinær seminokse og til produksjon av hanndyrceller. Hvis oksen også er tatt ut som ordinær seminokse settes prisen lik gjennomsnittsprisen for seminoksene solgt på auksjonen av gjeldende rase samme år. Hvis oksen er en vanlig salgsokse settes pris lik gjennomsnittspris for salgsoksene for gjeldende rase samme år.

Kriterier for uttak av okser til produksjon av hanndyrceller står beskrevet i TYRs overordnede avlsplan for kjøttfe i Norge.

11 Bonuser

11.1 Elitebonus

Eliteoksebonus utbetales innsetter med 50 kroner per inseminering av oxen på rasereine kyr av samme rase som oxen. Kyrne og insemineringene må være registrert i Storfekjøttkontrollen. Utbetalingen skjer etter hvert endt kalenderår. Ordningen med doseavhengig elitebonus gjelder for eliteokser som sto i test de siste 10 år.

12 Eierskap

Okser som blir tatt ut til test kan enten selges til TYR eller eies av oppdretter mot en testavgift. TYR har alle seminrettigheter uavhengig av eierskap. Oppdretter har krav på de ulike bonuser uavhengig av eierskap.

Okser som sendes til slakt fra Staur blir slaktet i TYRs navn uavhengig av eierskap.

12.1 Selge oxen til TYR

TYR betaler 25 000 kroner for okser som selges til TYR dersom oxen veier 300 kilo i korrigert 200-dagersvekt ved teststart. Avvik fra 300 kilo avregnes med +/- 40 kroner per kilo i avvik. Betaling skjer etter korrigert 200-dagersvekt beregnet ut fra teststartvekt.

Aktive Avlsbesetninger og nye oppdrettere får 1000 kroner ekstra i innkjøpspris.

Oppdretter av TYR-eide okser har ikke forkjøpsrett på oxen etter endt test.

12.2 Eie oxen selv

Oppdretter kan velge å eie oxen selv. For testomgangen 2021/2022 er testavgiften for avlereide okser en subsidiert avgift på 15 000 kroner (full testavgift er 24 000 kr). Styret i TYR forbeholder seg retten til å gjøre justeringer i forkant av hver testomgang. Aktive Avlsbesetninger har 1000 kroner i rabatt i testavgift.

Innsetter bærer den økonomiske risiko knyttet til oksens prestasjoner og rangering.

Ved nødslakting eller hvis oxen må tas ut av test før fullført test faktureres testavgift for det antallet dager oxen har stått i test ($15\ 000\ \text{kr} / 147\ \text{dager} \times \text{antall dager i test}$). Okser som tas ut av test eller som ikke auksjonsgodkjenner kan ikke under noen omstendighet tas hjem.

12.2.1 Veterinære pålegg

Dersom stasjonsveterinær i løpet av testen ikke ser det dyreetisk forsvarlig å la oxen fortsette i test på grunn av helse eller dårlig lynne skal oxen slaktes uansett eierskap. Disse vil bli slaktet umiddelbart. Oksene slaktes hos Nortura og oppgjør går til eier hvis dette ikke dekkes av punkt 12.2.2.

12.2.2 Forsikring

Okser er ulykkesforsikret for inntil kroner 30 000 kroner så lenge de står i TYRs varetekt. I dette ligger at oxen dør eller må avlives på grunn av sykdom eller skade. Eventuell tilleggsforsikring

er eiers ansvar. Seminokser og reserveokser som sendes til seminastasjon kan TYR ordne med forsikring. Forsikringsbeløpet er lik oppnådd salgspris. Forsikringssum deles 50/50 mellom avler og TYR.

12.2.3 Avlereide okser og auksjon

Avlereide okser som er innstilt som seminokser eller auksjonsgodkjente okser kan bys fram på TYRs auksjon mot 10 % av salgssummen. Til fondet for reserveokser betales inn 1 % av salgssummen.

Eiere av avlereide okser skal gi beskjed innen 48 timer etter at uttaket ved endt test er offentliggjort om de ønsker å selge auksjonsgodkjente okser på auksjonen (og om minsteprisen avviker fra TYRs standardminstepriser).

Minstepris opplyses før budgivning. Verken TYR eller auksjonarius er under noen omstendighet økonomisk ansvarlig for salgssummen som oppnås på auksjonen.

Okser som frambys på auksjonen kan ikke trekkes før eller underveis i auksjonen, med unntak av når avlers minstepris ikke oppnås.

Dersom minstepris ikke oppnås faktureres et salær på 10 % av avlers minstepris. Innsetter har da ansvaret for å få oxen uttransportert fra stasjonen innen to uker etter auksjonen (gjelder ikke seminokser).

Avlereide auksjonsgodkjente okser og seminokser som ikke frambys på auksjonen faktureres for en auksjonsavgift tilsvarende gjennomsnittlig auksjonsavgift for okser i aktuell oksekategori innen rasen (salgsokse eller seminokse). Eier er da ansvarlig for uttransport. Ved opphold ut over avtalt periode må innsetter betale kroner 200 per dag. Dette gjelder ikke hvis TYR er ansvarlig for forsinkelsen.

Auksjonssalær og reservefond innkreves sammen med testavgift etter endt test.

Oppdrettere av avlereide reserveokser får utbetalt differansen av gjennomsnittsprisen for de tre øverst rangerte salgsoksene og salgssummen på oxen dersom denne blir solgt for en lavere sum enn gjennomsnittet av de tre øverst rangerte salgsoksene.

Innkrevning av kjøpesummen organiseres av TYR. Beløpet overføres eier når kjøper har betalt kjøpesummen.

12.2.4 TYR-eide okser og auksjon

Med henvisning til pkt. 12.1 vil TYR eide okser som er innstilt som seminokse eller auksjonsgodkjent okser bli bydd fram på TYRs auksjon, og det beregnes 10 % salær av salgssummen.

Oppdretter av TYR eide okser deler oppnådd salgssum 50/50 med TYR, med fratrekk av direkte kostnader som innkjøpspris, fôringskostander, forsikringer, salær etc. Netto oppgjør utbetales oppdretter når oxen er betalt av ny eier.

12.2.5 Auksjonsgodkjente okser

TYR organiserer uttransport som betales av kjøper. Ved opphold ut over avtalt periode må innsetter betale kroner 200 per dag. Dette gjelder ikke hvis TYR er ansvarlig for forsinkelsen. Avlereide okser som av raselagets avlsutvalg ikke blir auksjonsgodkjent og dermed ikke egner seg som avlsdyr kan ikke tas hjem av innsetter. Disse vil bli slaktet i TYRs regi. Slakteoppgjør tilfaller oppdretter.

12.3 Seminokser

Seminokser blir flyttet opp til Store Ree etter fullført karantene på Staur. Oksene står da i semintjeneste fram til ønsket mengde sæd er tappet. Mengden bestemmes av TYRs administrasjon i samarbeid med Geno. Sædkvalitet blir vurdert av veterinær. Hvis sædkvaliteten er for dårlig til normal sædproduksjon skal denne oxen ikke brukes i avl. Oksen vil da bli slaktet i TYRs navn og oppgjøret tilfaller eier med fratrek av rest testavgift og eventuell forsikring.

13. Vedlegg 1

De ulike raselagene har vedtatt maksimumsgrenser for fødselsvekt, avlsverdi for vekstegenskaper, vekt ved 0 dagers alder og minimumsgrenser for 200-dagersvekt for å være aktuelle for Staur.

Dersom okser blir kjørt inn til Staur og ikke oppfyller vektkravene til 200-dagersvekt risikerer den å bli slaktet. Vekten vil imidlertid bli sett opp mot hvor langt unna kravet oxen er og mot oksens avlsverdier for egenskapen.

	Max KF	Minimum K200
Aberdeen Angus	43	250
Charolais	53	320*
Hereford	45	250
Limousin	48	280**
Simmental	53	320

* For Charolais vil minimumskrav bli sett opp mot oksens avlsverdier for egenskapen dersom den er i grenseland

** Ønskelig med 300 kg K200.

	<i>Fødselsindeks</i>
Aberdeen Angus	Minst 95
Charolais	<i>Minst 90 ***</i>
Hereford	Minst 95 ***
Limousin	<i>Minst 90 ***</i>
Simmental	<i>Minst 90 ***</i>

*** Eventuell dokumentasjon på foreldrenes avlsverdier i hjemlandet som tilsier at kalven oppfyller kravene dersom oxen har usikre tall.

	Vekstegenskaper, vekt v/0 dagers alder
Aberdeen Angus	Max 105
Charolais	Max 107
Hereford	Max 107
Limousin	Max 107
Simmental	Max 107